

Grundsjóðarmið Javnaðarflokksins

vegurin til sosialistiska vælferðarsamfelagið Fólkaheimið Føroyar

1. Føroyski Javnaðarflokkurin, sum stendur óheftur av øllum útlendskum politiskum flokkum, men i dyggastu samvinnu við og á grundarlagi demokratisku alheimssosialismunnar, vil at Føroyar skulu byggjast sum eitt **sosialistiskt vælferðarsamfelag**.

Flokkurin ásanar, at Føroya land er Føroya fólks, tess íbúgva ogn, og fiskimarkið eigur at umfata allan landgrunnin.

2. Út frá hesari grundstöðu heldur flokkurin tað vera skyldu teirra, ið hava ta stjórnarlígu ábyrgdina, at skipa fyri, at henda ogn fólksins verður at geva hina mestu framleiðslu og úrtøku, i allir landsins teknar eiga javnrætt til.

3. Alt samfelagsgagnligt virksemi má skipast út frá umsorgan fyri felags áhugamálum og fyri at fremja vælferð fólksins. Øll menniskju skulu hava somu rættindi at taka lut í arbeiðinum fram móti stórrí vælferð og einum ríkari lívi.

4. Hetta kann bert fremjast í einum samfelag, har allar greinir av samfelags lívinum eru í væl skipaðari samvinnu undir vilja og eftirliti fólksins. Øllum skal tryggjast tað, ið er grundleggjandi fyri lívseyndu menniskjans — arbeiði, hvíld, mat, bústað, uppaling og andlig menning.

5. Øll stig á leiðini fram móti hesum samfelag skulu fremjast á fólkaræðisligari grund. Fólkaræðið skal umfata alt samfelagslívið, ikki minst hitt figgarliga. Við forpliktandi samvinnu og planøkonomiskari leiðslu skal persónliga frælsi og innlaga einstaklingsins tryggjast og tryggleiki skipast fyri øll.

EINSTAKLINGURIN OG FÓLKARÆÐIÐ

6. Fólkaræðið er stýri skapt av fólkinum gjøgnum tess fólka-valdu umboð. Tað verður eingin politiskur myndugleiki at finna, ið ikki er sprottin av frælsu loyniligum valum.

7. Fyri at verja og tryggja fólkaræðið er tað neyðugt, at uppaling til fólkaræðið verður sett frammalaga í heimi og skúla, á arbeiðsplássinum og fólkaupplýsingini, soleiðis at hon verður at kynda undir ábyrgdarskuldur og skyldur einstaklingsins yvir fyri ella móti medmenniskjum og samfelagnum sum heild.

BÚSKAPUR LANDSINS

8. Á búskaparliga økinum — figgarliga, vinnuliga, búnaðarlaga og á annan hátt — má samfelagið ganga á odda og taka tey stig, ið neyðug eru fyri at náa málinum: **størst mógulig framleiðsla og rættvísið býti av ágóðanum**.

9. Hetta verður at loysa á ymiskum hátt á teimum ymisku vinnuligu, figgarliga, búnaðarlaga og samfelagsliga økjum:

Í summun førum er tað neyðugt, at landið átekur sær hitt búskaparliga virksemi.

Í øðrum førum eru kommunal og felagskommunal tiltøk betur hóskaði.

Á summun økjum er rættast, at framleiðsla og handil verða ríkin á samvinnugrundarlagi. Á øðrum økjum er privat drift betur hóskaði.

10. Gjörd verður tíðarhóskandi landbúnaðarlógáva og fram-tíðarligi landbúnaðarpolitikkurin verður í øllum lutum lagd út til rættis við tí endamáli, at Føroyar skulu gerast sjálvbjargnar við øllum búnaðarvörum, ið framleiðast kunnu lønandi í Føroyum.

Á samvinnugrundarlagið eigur allur rakstur landbúnaðarins at fara fram við nútímans amboðum og hentleikum, væl skipaðum sølu- og keypsmiðstöðum og serkønari arbeiðsorku og kønari ráðgeving allastaðni, har hetta er neyðugt.

11. Avgerandi fyri hina praktisku loysnina í hvørjum einstakum fœri verður, hvat ið gagnar heildini, fólki og landi best.

Sosialiseringin hevur eittans endamál: at økja um framleiðsluna og úrtøkuna, javnari býti av úrtøkuni og stórrí trygg leika fyri øll, ið arbeiða í teim um ymisku vinnugreinunum. Øll tiltøk skulu tæna landsins áhugamálum og vera í samsvor við vilja fólksins.

12. Har sosialiseringin fer fram má øll óneyðug sentralisering halda burtur og persónligir virkshugur og ágrýtni, ið gagnar framleiðsluni, stuðlast og mennast.

Sýslur, kommunur og privat fyrirkastsemi mugu fylkjast og ganga á odda, tá tað reður um at skapa áhuga fyri og gera nýttu burtur úr teimum móguleikum ið finnast á ávisum staði ella stóðum eins og innan fyri nærri avmarkað øki. Fylking av øllum góðum og skapandi kreftum í bestu samvinnu í felags málum verða at skapa stórrí og ríkari framgongd fyri fólki og land.

ARBEIÐI TIL ALLAR HENDUR

13. Øll hava rætt til arbeiði. Tað er eitt samfelagsmál at tryggja øllum arbeiði og rættvísa úrtøka av arbeiðinum, soleiðis at stóðugur framburður verður at skapa størst betri tilvika-indi.

14. Sterkasta fylking av øllum arbeiðandi fólki á sjógv og landi til verndar og verju av áhugamálum løntakaranna, fiskimanna og arbeiðaranna, til avgerðandi ávirkan á og til samræði á figgarliga og vinnuliga sosiala lívi og virksemi landsins, er neyðugt og tvingjandi mikið lið í uppbyggjanini av sosialistiska samfelagnum.

Á øllum arbeiðsplássum skulu menniskjunum kenna seg sum limir í einum samfelag, sum í

øllum lutum byggir á fólkaræðisligari grund.

Hin lutakandi andligi og handligi, menniskjansliga arbeiðskraftin eigur tí at vera við í ráðum, stjórn og fyrirsæti virkisins.

15. Undir sonnum fólkaræði verður samfelagið betri fœrt fyri at samskipa allan framburð á breiðari grundarlagi og betri fœrt fyri at leggja til rættis alla framleiðslu, allan inntøkupolitikk og nýggj framtek yvir longri áramál.

16. Planøkonomisk samskipan av landshúsarhaldinum verður at skapa hin javna framburðin við arbeiði til allar hendur uttan stórrí figgjarkreppur, ið eyðkenna kapitalistiska samfelagið.

Eitt lítið land sum okkara er sera lætt ávirkligt av øllum hendingum úti í heiminum; men tess longur vit eru komin í tjóðskaparliga planhúsarhaldinum, tess betur eru vit fœr fyri at standa ímóti árinum uttantrá, betur fœr fyri at bera byrðurnar og halda arbeiðinum gangandi.

17. Við rationellum politikki kunnu vit útbýggja landið skjótari, enn tað annars er gjørligt. Við samskipan og samvinnu kann Føroya fólki bota størvegis um lívilkundini.

Við samskipan og samvinnu kunnu vit best troyta allar teir móguleikar, landið hevur at bjóða okkum.

Øll vinna á sjógv og landi má gerast fult og heilt nútímans. Fiskivinnan verður at fáa rimiliga og óðrya finansiering og verða útbýgd við tíðarhóskandi veiðiførum og stak nútímans arbeiðstólum og øll gjöld, ið liggja á fiskivinnuni eiga at verða avtikin.

Landgrunnurin verður allur fœr oysk ogn og væl og virðuligt vardur; ið lógarrættumyndugleikin verður eisini at fáa til fœroyksku vaktarskipini. Farmasigling verður gjörd tjóðandi táttur í sjóvinnuni, soleiðis at teir hundraðir av skipsfórum, stýrimönnum, maskinmönnum og siglandi sjómönnum okkara, sum eru úti, annars kunnu manna okkara egnu skip.

Nýggjar vinnugreinar verða royndar og nýggj virki sett á stovn í samvinnugrundarlagi og í sølu og keypi í samvinnu við norðurlendsku alheimsskooperatiónina.

Fyri at fáa vörurnar, vit keypa, óðyrast og hægsta pris fyri egnu framleiðslu verður uttanlandahandilin skipaður á landsandilsgrundarlagi.

Øll umsiting má gerast tíðarhóskandi.

Bygdir ella øki av landi okkara, sum eru í afturhond, mugu koma undir skjóta útbýgging.

Flogsambandið við helikoptara saman við umskipan og nútímansgerð av allari sam-

ferðslu á sjógv og landi bygðanna millum verður at fremja. Samstundis verður áherðsla lögð á útbýgjanina av samfarðsluni við útheimin bæði sjó- og loftvegis.

Við tíðarhóskandi lestra- og lærukindum, vísindaligum kanninum og tekniskum snildum, skulu vit gerast betri og skjótari fœr fyri at loysa málini.

Við at troyta hesar móguleikar og fremja hesi framtek skal framleiðslan økjast í stórum og koma øllum fólkinum til góðar.

18. Allastaðni har sosialiseringin fer fram ella plan- húsarhaldið krevur broytingar í ognarvörðuskiftinum, letur samfelagið fult endurgjald.

19. Einar betur inntøktutryggjan — og javnvág samsvarandi fólksins áhuga og krøvum, skipar samfelagið fyri m.a. priseftirliti, rættvisari skattaleggjng rættvisari sosiallógávu og inntøkaáðótum- og eftirliti.

SKATTUR EFTIR EVNUM

20. Skattaáleggjngin hevur til endamáls at útvega hin neyðuga peningin til útbýgjan samfelagsins og fremjan av felags áhugamálum og skal harafturat minka um ójavnin í inntøku. Øll skattaáleggjng má fara fram á tann hátt, at hon ikki forðar virkshug imillum manna.

Tíðarhóskandi skattaskipan av kelduskatti sum einum hovuðsfátti skal fremjast. Inntøkur, ið svara til neyðuga minstamarkið fyri lívins uppihald hjá einari familju, eiga ikki at verða skattaðar.

MENNISKJAN OG SAMFELAGIÐ

21. Málið er, at øll menniskju skulu fáa nóg mikið til lívins uppihald og kunnu troyta allar teir móguleikar, ið tjóðin hevur at bjóða teimum til eitt ríkari samfelagsliv.

Við skilgáðum og rættvisum býti av inntøkum og samfelagsgóðum verður stættarmunurin at hvørva, og nýtt grundstøði verður at skapa fyri betri samvinnu og einari tryggari og ljósari tilveru.

22. Bert eitt samfelag, har órættur og neyð er burtur, kann av sonnum gerast eitt fólkaheim. Eitt slikt samfelag krevur samtið og ábyrgdarskuldur av tí einstaka. Øll hava skyldu eftir evnum at gera sitt besta fyri samfelagið.

Aftur fyri hevur samfelagið ábyrgd fyri øllum og skyldu at tryggja øllum vælferð uttan mun til lit, trúgv, kyn, starv ella inntøku.

Øll skulu kunna bera fram sína hugsan uttan ótta. Øll eru líka fyri lógini, og eingin kann revast uttan lóg og dóm.

Tryggja verður øllum talu-, trúar-, organisatións og samkomufrælsi.

Øllum verður tryggjast sama og javnbjóðis start í lívinum, sama og javnbjóðis rætt og atgongd til arbeiði og hvíld, til heim og vælferð og bestu atstøður at brúka frítið og frílotur.

Øllum borgarum samfelagsins verður veittur sosialur tryggjleiki, og samfelagið ber útreiðslunar, ið standast av sjúku, avlarmi, vannlukku, elli, inn-tøkumissi ella hendingum og umstøðum, ið fœra við sær trøst til trygd og hjálp at troyta eina tilveru uttan sákn og trot.

Øllum arbeiðandi menniskjum verður tryggjast eitt minsta-mark av løn, og øllum óarbeiðsførum ella treingjandi sosial trygd, ið svarar til tað, ið neyðugt er til lívins uppihald.

Kvinnur og menn eru í øllum lutum javnstillað, og møðrum skulu tryggjast teir fyrirmunir, ið svara til ábyrgdina fyri tí uppvaksandi ættarliðnum, og verður tí til verndar og tryggjleiks fyri heimið og tí uppvaksandi ættarliðnum møðrum góðlið ið hondina eitt skattafrítt barnatískot.

Øll skulu hava sama rætt og javnbjóðis atgongd til lærdóms og luttoke í mentunar- og menningarlívi tjóðarinnar.

FRÆLS OG FRÍ MENNISKJU

23. Sosialismunar mál er at skapa fræls og frí menniskju og til tess krevst eisini andlig friger-ing og vælferð.

Andslívið skal vera frítt og frælst.

Samfelagið skal á besta hátt og í størsta mun at styðja alla fólkaupplýsing, alla granskning, alla list og all mentunar og menningarliv, innan lærdóm at útbúgva og dubbing til arbeiðis. Tí uppvaksandi ættarliðnum verður ikki bara tryggjaður javnbjóðis rættur og atgongd til hin hollasta og mest tíðarhóskandi og staknútímans útbýgjan lærdóm; men eisini verður allur lærdómur ókeypis. Til skapan og verndar av einum frískum og sunnum ungdomi, bæði líkamliga og andliga, verður við dyggasta og mesta stuðli hins almenna bygd ítróttarvøllir, bygdar ítróttahøllir, reist bygdahús til øll listar- mentunnar- og ónnur góð og gagnlig endamál, gjörd fríðarstøð og annars skipaðir teir stovnar, ið rokja skulu áhugamálið ungdomsins eins og fólksins sum heild.

Stovnað verða bókasavn og skipaðir mentunnarstovnar, ið tryggja skulu øllum — uttan mun til, hvar ein í landinum býr — ríkiligan lut í og javnbjóðis atstøður at troyta mentunnar- og menningarkeldur landsins.

Samfelagið skal í øllum lutum tryggja tí uppvaksandi ættarliðnum — bornum og ungdominum — í heimi og skúla í leiki og arbeiði, hini bestu uppvakstrarlíkindi, eina sunna og frælsa uppfostan.

FØROYAR OG ÚTHEIMURIN

24. Heimurin er alt meir og meir vorðin ein heild, har eingin tjóð hevur ráð til ella kann standa einsamall — heldur ikki vit. Í fyrstu syftu mugu vit menna og útbýggja samvinnuna við grannalöndini — norðurland — og sum setta norðurlenska tjóðin á jøvnum fœti